

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבי משכן אבנה

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז"ע"ב)

ויגש תשפ"ה 026

מִלְחָמָה מִכַּח שְׁלוֹם – בַּקִּלְקוּל וּבַתִּיקוֹן

כתיב (מלכים א ב, ה) "וְגַם אֶתְּהָ יִדְעֶתָ אֵת אֲשֶׁר-עָשָׂה לִי יוֹאֵב בֶּן-צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְשֹׁנֵי-שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאֶ-בְנֵר בֶּן-נֹר וְלַעֲמֹשָׂא בֶן-יֵתָר נְיֵהָרְגָם וַיֵּשֶׁם דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם וַיִּתֵּן דְּמִי מִלְחָמָה בְּחַגְרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמִתְנָיו וּבְנַעְלוֹ אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו". ופרש"י (שם) וז"ל, דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם – שהיה להם שלום עמו, ולא היו נשמרים מפניו.

דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם – עוֹשֶׂה עֲצָמוּ כְּאוֹהֵב וּבִלְבָבוּ מִלְחָמָה

המלחמה ראשונה בין בני אדם שהיה בעולם^א, הוא בין האחים קין והבל. וביאר הגר"א^ב את דברי הקב"ה לקין: (בראשית ד, י) וַיֹּאמֶר מַה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמִי אֶחָיִךְ צִעְקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה, וז"ל, ויאמר אליו מה עשית להסתיר עצה לרמות אותי, בפך שמת שלום ובלבך טמנת ארבו. הלא קול דְּמִי אֶחָיִךְ; מה שקראת אותו תמיד בלשון חיבה אחי ורעי כדי לשום דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, ודימית שתסתיר ממני עצה, עכ"ל.^ג ועוד מלחמה בין אחים, מלשון אחוה, מצינו בין עשו ויעקב. וביאר בבית יצחק (בראשית לב, יב) את טעם יראתו של יעקב מפני עשו וז"ל, [ד]עיקר יראתו של יעקב מפני עשו, היה שלא יעשה עשו נגדו כאוהב אח, כדי שלא יזהר ממנו, ובקרבו ישים ארבו להורגו, וַיֵּשֶׁם דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, זאת היתה כל יראתו של יעקב מעשו. ואל המטרה הזאת שלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו, ר"ל לראות אם הוא עשו שונא גלוי, או אוהב כאח, ואם היה יודע יעקב בעשו שהיא שונא גלוי, לא היה ירא ממנו כל כך, דיעקב היה גבור אמיץ, והיה יכול לערוך מלחמה נגדו, עכ"ל, עיי"ש.^ד

שְׁלוֹם – בַּתִּיקוֹן פְּנִימִיּוֹת הַמִּלְחָמָה, וּבַקִּלְקוּל תַּכְסִּי לַמִּלְחָמָה

ועומקם של דברים, כי תכלית מלחמה – שלום^ה. וכאשר זוכים שלום קודם למלחמה, וכאשר לא זוכים המלחמה קודמת לשלום. אולם לעולם אחרית הכל הוא השלום. וזהו פנימיות התיקון, וכך יהא לעת"ל כמ"ש (ישעיהו ב, ד) "וְכִתְּבוּתָם תִּרְבוּתָם לְאַתִּים". וכנגד כך עומק הקלקול הוא, כאשר לוקחים את השלום ומשתמשים בו לתכסיסי מלחמה, וזהו הפלת תכלית הטוב לרע, ודו"ק.^ו

וַיֵּשֶׁם דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם – מִלְחָמָה ע"י הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת שְׁלוֹם

וביאור נוסף ביאר בבן יהודיע (סנהדרין מט.) וז"ל, וַיֵּשֶׁם דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, כלומר, הרג את אבנר באמ-צעות דברי תורה, דכתיב (משלי ג, יז) דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי-נֶעֱם וְכָל-נִתְיָבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, עכ"ל. ועומק דבריו הוא כך; כאשר הורגים במלחמה ע"י התורה – הנקראת שְׁלוֹם, עי"ז מעלה את המלחמה למדרגת שלום. וזהו פנים עמוקות לגילוי השלום בתוך המלחמה, דהיינו תיקון המלחמה ע"י התורה הנקראת שלום. וזהו עומק התפלה (ליקוטי תפילות ח"ב תפלה ל) שאזכרה לנצח המלחמה בשלום.^ז

^א קדם לזה מלחמה של נחש, שפיתה לאשה ואדה"ר לאכול מעץ הדעת על מנת להורגו (מדרש אגדה (בוכר) בראשית ג, א).
^ב אדרת אליהו, שם.

^ג ועיין במעשי ה' (חלק מעשי בראשית פרק כ', ד"ה ובוה יתיישב) וז"ל, וַיֹּאמֶר קִיֵּן אֶל-הֶבֶל אֶחָיו, ר"ל כשהיה מדבר עמו היה קורא אותו אחיו, והיה אומר לו אחי כנותן אות שקבל הדין ואת של אהבה, כמו שעשה יואב לעמשא כשרצה להרגו שאמר לו (שמואל ב כ, ט) הַשְּׁלוֹם אֶתְּהָ אֶחָי, כי זהו שנאמר על יואב (מלכים א ב, ה) וַיֵּשֶׁם דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, כלומר עשה מלחמה והרגו בהוראת אות של שלום. עכ"ל עיי"ש בהרחבה. ועי"ע באור החיים (בראשית ד, ח).

^ד ועיין באר מים חיים (וישלה לב, ז), וז"ל עשו רשע ערום היה, ויצא אל יעקב באהבה ואחוה כאדם היוצא לקראת אחיו עם אנשיו ומשמשויו. אבל אורבו טמון בקרבו היה, שישים דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם ויהרגנו בפתע פתאום, בלי נודע כלל אם מאתו היה או לא. עכ"ל.

^ה כמו שנתבאר לעיל במבט הפנימי 006 0141.

^ו (עין פרדם רימונים, שער ז פרק ג)

^ז לביאור נוסף מהו דְּמִי-מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, ניתן לעיין בחיד"א (כסא דוד, דרוש ט"ז לשבת שובה, ד"ה והרב כנסת הגדולה).